

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Första Kammaren. N:o 38.

Lördagen den 3 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 30 sistlidne April och den 1 innevarande Maj bordlagda betänkande N:o 6, angående stämpelafgiften.

1—5 punkterna.

Biföllos.

6 punkten.

Lades till handlingarna.

7 och 8 punkterna.

Biföllos.

9 punkten.

Lades till handlingarna.

10—13 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och biföllos Stats-Utskottets den 1 och 2 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 55, angående beviljande af anslag för en hamnanläggning vid Stora Rör på Öland.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 23 och 26 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 53, i anledning af väckt motion angående avägabringande af öfverenskommelse mellan Sverige och Norge rörande villkoren för vinnande af hemortsrätt för ena rikets undersåtar i det andra.

Föreslaget tilllägg till förordningen angående förlagsinteckning. Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 23 och 26 i nästlidne månad bordlagda utlåtande N:o 54, i anledning af väckt motion om tilllägg till 11 § i förordningen angående förlagsinteckning den 13 April 1883.

Herr Forssell, Otto Herman: Jag ber att få återkalla i minnet hos herrarne, att frågan om förlagsinteckning var föremål för öfverläggning vid 1882 års riksdag i båda Kamrarne; att förslag då väcktes och antogs af Riksdagen om större trygghet och säkerhet för förlagsgifvare i det fall, hvarom nu är fråga; samt att regeringen icke kunde acceptera detta förslag, utan inkom till Riksdagen 1883 med nytt förslag till lag om förlagsinteckning, deri regeringen ansåg sig endast kunna gå så långt, att den uti det fall, hvarom här förmåles, medgaf att förlagslånet skulle vara förfallet till betalning utan afseende på uppsägningstid, så att förlagsgifvaren skulle vara berättigad att utkräfvä sin fordran ur den intecknade egendomen hos köparen. Derom uppstod mycken diskussion, såsom herrarne minnas, i Kamrarne. Man önskade att kunna bereda förlagsgifvaren större säkerhet; men båda Kamrarne godkände dock regeringens förslag. Och detta blef äfven sedermera lag genom Kongl. förordningen den 13 April 1883. Denna lag har emellertid ännu icke trädt i kraft. Den träder icke i kraft förr än den 1 Januari 1885. Således åsyftas med detta förslag, att Riksdagen skulle aflåta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att begära ändring uti en lag, som ännu icke trädt i kraft. Först och främst tror jag icke, att det är vanligt att en påföljande Riksdag föreslår ändring i en lag, som den närmast föregående antagit. För det andra tror jag icke heller, att Riksdagen lämpligen bör begära ändring i en lag, som icke trädt i kraft; ty man vet ju icke, om erfarenheten kommer att visa, att en sådan ändring behöfves. Och för det tredje befarar jag, att det icke skulle anses vara grannliga mot regeringen att aflåta en sådan skrifvelse som föreslagits, då regeringen uttryckligen förklarar, att den icke kan gå in på någon som helst utsträckning af lagen i syfte att medgifva sådan pantförskrifning i lös egendom, hvarom nu är fråga.

På dessa skäl yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Grefve Strömfelt: Sedan en ärad ledamot af Lag-Utskottet nu yrkat afslag på det föredragna utlåtandet, är det min pligt att upp-

träda och söka försvara detsamma, helst det afhandlar en af mig vid innevarande riksdag väckt motion. Jag ber derföre herrarne ursäktas, att jag å nyo talar i ett ämne, hvori jag så många gånger under de två senaste riksdagarne uttalat mig.

Skälet till min motion står att läsa på utlåtandets första sida och är, att gällande »Förordning angående förlagsinteckning», som i öfrigt kan motsvara tidens kraf, likväl ännu är lika bristfällig som föregående förordningar under nära tvenne århundraden, i det afseende att förlagsgifvare, genom att förlagstagare afyttrar det verk eller inrättning, till hvars drifvande förlagsgifvaren lemnat lån mot förlagsinteckning, om hvilket afyttrande denne gemenligen aldrig på förhand får någon kännedom, förlorar sin säkerhet samt derigenom tillika äfventyrar hela sitt fordringsbelopp.

Om således A. lemnar förlag till B. mot inteckning i dennes drifvande fabrikers maskiner, gångande verk, rudimaterier, tillverkning, varor etc., och B., honom ovetande, försäljer till C. fabrikerne med nyss uppräknade lösegendom, förlorar A. genom sjelfva försäljningsakten sin säkerhet. Om då C. betalar köpeskillingsbeloppet till B. och denne, såsom ofta händer, när en fabrikant eller affärsman kommer på obestånd, liqviderar de angelägnaste fordringsegarne med dessa penningar, så har A. i ett ögonblick förlorat icke allenast sin säkerhet, utan äfven sitt fordringsbelopp. Det är väl alldeles uppenbart, att så länge en sådan stor risk kvarstår för en förlagsgifvare, kan aldrig rättsinstitutet få den betydelse, som dermed afses, och icke heller motsvara industriens berättigade kraf. För att afhjelpa denna stora brist har jag föreslagit ett tillägg till den 11 paragrafen i förordningen angående förlagsinteckning, hvilken paragraf lyder sålunda: »Öfverlåter någon till annan bruk, grufva, fabrik eller inrättning, för hvars drifvande förlagsinteckning är beviljad, vore förlagsskulden emot förlagstagaren genast till betalning förfallen». Det är ganska tydligt, att 11 paragrafen är en god början och i och för sig nyttig, men den utgör icke något afslutadt helt. I den saknas ovilkorligen en bestämmelse, hvarigenom förlagsgifvaren skall kunna få veta, att en försäljning blifvit gjord och att hans fordran blifvit förfallen till betalning samt få tid att, innan penningarne förskingras, belägga dem med kvarstad eller försätta förlagstagaren i konkurs. Det tillägg, jag derföre föreslagit, är af denna lydelse:

»Börande öfverlåtelsen trenne gånger i allmänna tidningarne, minst 14 dagar mellan hvarje gång, kungöras innan liqvid eger rum, och vare köparen, intill dess sådant kungörande skett, lika med förlagstagaren för förlagsskulden ansvarig, dock ej utöfver köpeskillings belopp».

Härigenom skulle förlagsgifvaren få någon utväg att, om han blott hölle sig med de allmänna tidningarne, få del af att en försäljning egt rum och en tid af 4 veckor, inom hvilken han kunde begära kvarstad på köpeskillingen eller ock söka förlagsgifvaren i konkurs.

Föreslaget till-
lägg till för-
ordningen va-
gående förlags-
inteckning.

(Fortc.)

Föreslaget till-
lägg till för-
ordningen an-
gående förlags-
inteckning.

(Forts.)

Här sades af den ärade ledamoten af Lag-Utskottet, som yrkade afslag å betänkandet, att, när 1882 års Riksdag förehade till behandling lag om förlagsinteckning, Lag-Utskottet hade insatt en 11:te paragraf, som sedermera icke kunde antagas. Detta är fullkomligt riktigt. Han sade vidare att vid 1883 års riksdag regeringen insatt en 11 paragraf och att derom uppstod mycken diskussion. Jag ber att få erinra honom, att det *då* icke uppstod *någon* diskussion om denna 11 paragraf. Riksdagen uttryckte aldrig sin åsigt, huruvida denna paragraf var tillfyllestgörande eller icke. Det var under 1882 års riksdag som diskussion angående den af Utskottet då föreslagna 11 § egde rum. 1883 yttrade sig blott undertecknad och, om jag ej missminner mig, Herr Svanberg. Jag yttrade mig blott för att hålla frågan öppen och gjorde icke något yrkande af diskretion mot regering och Riksdag, som önskade att få förslaget utan motstånd antaget. Jag bibehöll, såsom sagdt, frågan öppen å min sida genom mitt yttrande i Kammaren och genom min, Lag-Utskottets utlåtande bifogade reservation.

Han sade vidare — och deri har han rätt — att ännu har den nya förordningen om förlagsinteckning icke trädt i kraft, ty det sker först den 1 Januari 1885. Men han tillade, att man icke viste, huruvida erfarenheten skulle gifva vid handen att ett sådant tillägg, som här föreslås, vore behöfligt. Deri misstager han sig helt och hållet. Om frågan varit ny, så hade han haft rätt, men den är mer än sekel-gammal. Det har under nära två sekler visat sig, att den brist, som här är anmärkt, gjort, att förlagsinteckning icke kunnat begagnas, utan att man tillika måst anlita hvad man kallar »underborgens». Af sådan orsak har lagstiftande makten vacklat fram och åter under förgångna tider; än har, såsom i 1739 års hallordning »sakrätt» i lös egendom varit erkänd, än underkänd. Det är således en mycket gammal brist, hvars menliga verkningar visat sig under många decennier; och redan vid 1882 års riksdag fäste jag uppmärksamheten härpå.

Att denna fråga har ansett mycket viktig och att man känt behof af att få den anmärkta bristen afhjelpat, framgår redan af Jernkontorets fullmäktiges yttrande den 13 Oktober 1881, deri fullmäktige, vid behandling af komiterades betänkande angående förlagsinteckning, uttalade samma uppfattning, eller att förslaget saknade bestämmelser, som på något sätt tryggade förlagsgifvarens rätt, om förlagstagaren bakom hans rygg försälde den intecknade löseegendomen. Och Jernkontorets fullmäktige uttryckte då den önskan att någon bestämmelse i det syftet måtte i lagen införas.

Att frågan ansetts viktig framgår vidare af det yttrande, som fabriksföreningarne i Gefle och Norrköping år 1881 afgåfvo i anledning af samma komitébetänkande. De förklarade nemligen att bestämmelser borde i förordningen införas, hvarigenom en förlagsgifvare tryggades emot att sig ovetande, genom försäljning till tredje man, förlora hela sin erhållna säkerhet, och fabriksföreningen i Gefle ansåg,

att om detta icke kunde åstadkommas, blefve förordningen af ringa nytta.

Det framgår äfven deraf, att Riksdagens Lag-Utskott under tre på hvarandra följande riksdagar understödt samma åsigt och uttryckt den önskan, att ifrågavarande brist måtte blifva på något sätt afhjelpat. Lag-Utskottet yttrade 1882: »det har länge anmärkts såsom en hufvudsaklig brist i nu gällande lagstiftning om förlagsinteckning, att deri saknats bestämmelse i nämnda afseende». Vid 1883 års riksdag yttrade Utskottet, som i öfrigt tillstyrkte det då framlagda förslaget, att Utskottet icke ansåge det i 11 paragrafen införda stadgandet vara tillräckligt, hvarjemte Utskottet uttalade den öfvertygelsen, att derest i framtiden något lämpligt sätt att än ytterligare betrygga förlagsgifvarens rätt skulle blifva uttänkt och föreslaget, detsamma ock skulle vinna lagstiftande maktens bifall». Och nu säger Lag-Utskottet att det »delar motionärens åsigt, att förlagsgifvare i de fall som i motionen afses, verkligen kan komma att lida en oförskylld minskning i sin rätt, hvilket lagstiftningen bör söka att förebygga.»

Det framgår vidare af den omständighet, att förlagsinteckning sällan kunnat användas utan underborgen. Härom yttrar också Utskottet, att det funnit motionärens förslag vara egnadt att bereda en sådan ytterligare trygghet, »hvilken är så mycket mer af behovet påkallad som om med skäl kan sägas, att låneformen mot säkerhet af förlagsinteckning icke i verkligheten motsvarat sin bestämmelse, enär sådan inteckning hittills icke annat än undantagsvis kunnat såsom säkerhet användas utan särskild borgen, anledningen dertill just torde vara att söka i frånvaro af tillräckligt verksam bestämmelse i nu förevarande syfte.» Tydligare kan väl inte ett Utskott yttra sig om behovet af att denna brist måtte afhjelpas.

Det framgår vidare af justitieministerns åtgärd, att på grund af 1882 års Riksdags diskussion och förslag, afgifvet af Lag-Utskottet, insätta en 11 §, som handlar om detta förhållande, i det förslag han aflemnade till 1883 års Riksdag, ehuru den icke är tillfyllestgörande.

Det framgår slutligen af den diskussion, som 1882 här fördes. Många af de talare, som uppträdde, instämde deri, att något borde göras. Men man var allmänt öfverens om att lagförslaget icke borde falla endast för att denna brist komme att kvarstå. En talare här midt emot på östgötabänken, som är stor bruksegare, yttrade, att han erkände Lag-Utskottets bemödande att få bristen afhjelpat; men då detta mötte motstånd från regeringen, ansåg han att förslaget borde då antagas, sådant det var, och att bristen finge afhjelpas framdeles genom en partiel förändring. Inom Andra Kammaren förklarade åtskilliga talare, att de ansågo att hela förslaget borde falla, om deri icke funnes bestämmelse, som tillförsäkrade förlagsgifvaren någon säkerhet, ty att hafva ett rättsinstitut, hvaraf man icke kunde begagna sig, tjenade icke till något.

Föreslaget tilllägg till förordningen angående förlagsinteckning.

(Forts.)

Förelaget till
lägg till för-
ordningen an-
gående förlags-
inteckning.

(Forts.)

Det kan väl icke nekas, att när regering och Riksdag ansett nödigt att upprätthålla förlagsinteckningsinstitutet genom en förordning, denna förordning då bör vara så fullständig, att dels rättsinstitutet får all den betydelse, det kan och bör ega, utan att förändra dess natur, dels att industrien må kunna begagna sig af förlagsinteckning vid förefallande behof. För närvarande har icke institutet den betydelse, det kan och bör hafva; icke heller kan man begagna förlagsinteckning utan fyllnadssäkerhet och på sätt, som dermed afses. Det är tydligt, att på graden af den säkerhet, som kan beredas en förlagsgivare, beror hela rättsinstitutets betydelse. Lag-Utskottet har, ehuru, erkännande, att det af mig föreslagna tillägget vore egnadt att ytterligare betrygga förlagsgivaren, likväl ansett frågan vara af så stor vikt, att Utskottet borde föreslå Riksdagen att genom skrifvelse till Kongl. Maj:t öfverlemna åt regeringen att bedöma, om bristens afhjelpande bör ske genom detta tillägg eller på annat sätt. Då denna fråga således icke är ny; då erfarenheten gifvit vid handen, att den anmärkta bristen är af den natur, att sjelfva rättsinstitutet icke kan användas för industrien på det sätt, som med detsamma afses; och då förordningen *i öfrigt* är af alla, med hvilka jag varit i tillfälle att meddela mig, erkänd såsom en mycket god förordning; torde det väl icke heller vara ogrannlaga — såsom den föregaende talaren påstod — att Riksdagen hemställer till regeringen, att i detta enda fall göra förordningen komplett, hvilket den i sådant fall sedermera skulle blifva. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Bäckström: Efter som jag i denna fråga är reservant mot Lag-Utskottets betänkande, får jag äfven angifva orsaken dertill. Jag anser nemligen att det är något besynnerligt att, när man i fjol antog en lag att träda i kraft den 1 Januari 1885, nu komma på den idén att besluta en förändring deri. Denna Kammare brukar i allmänhet icke vara fallen för förändringar i lagstiftningsväg och derföre förmodar jag nu, att, då man, som sagdt, fick en lag i fjor, man icke redan skall vara betänkt på att göra ändringar deri och i detta ärende ytterligare besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse, som för öfrigt är affattad i en ganska obestämd form. Detta har varit anledningen, hvarföre jag, för min del, icke har kunnat biträda Lag-Utskottets förslag, och då man bland reservanterna äfven har att räkna Utskottets ärade ordförande, så hoppas jag, att denna Kammare äfven skall afslå Lag-Utskottets föreliggande betänkande, hvarå jag således hos Herr Grefven och Talmannen får vördsamt anhålla om proposition.

Herr Hasselrot: Ändamålet med det rättsinstitut, som kallas förlagsinteckning, måste väl vara att bereda industriidkaren möjlighet att lemna realsäkerhet för sitt behof af förlag och såmedelst undgå att anlita endast sin personliga kredit. Detta ändamål med förlagsinteckning är emellertid, så vidt jag kan förstå, så godt som tillintet-

gjordt genom nu gällande lag, ty sådant stadgandet nu lyder, är all^{Föreslaget till} rätt och säkerhet, som följer af förlagsinteckningen, upphäfd i och med^{lägg till för-} detsamma egaren af den intecknade egendomen öfverläter denna till en^{ordningen an-} annan. Det ligger i sakens natur att derigenom blir den säkerhet,^{gående förlags-} som ligger i förlagsinteckningen, helt och hållet personlig, det vill^{inteckning.} säga beroende på det personliga förtroende förlagsgifvaren har till förlagsstagaren, och när icke detta kan vara fullt godt, då måste en annan säkerhet ställas. Faktum är äfven att för att få en förlagsinteckning belånad man i regeln nödgas lemna borgen såsom supplementär säkerhet. Det ändamål, som man med detta rättsinstitut har afsett, är således helt och hållet eller åtminstone i det väsentligaste förfeladt. Detta har också blifvit erkändt icke blott af Lag-Utskottet, som för ändamålet vill insätta en särskild paragraf i det förslag, som förlidit år afgafs, utan äfven, så vidt jag minnes rätt, af en del af denna Kammares ledamöter under den diskussion, som då fördes här öfver detta ämne. Men man var rädd att för ett stadgande, om hvars resultat och verkan man hade olika meningar, riskera hela lagens fall och sålunda en återgång till det oeffterrättliga förhållande, som förut gälde, innan den nuvarande förlagsinteckningsförordningen kom till stånd. För att få denna lag genomdrifven gäfvö målsmännen för den mening, som äfven jag har förfäktat, vika och åtnöjde sig med att det stadgande, hvarom jag nu nämnt, fick ur lagen utgå, dock under uttryckligt uttalande af den mening att ett sådant stadgande när som helst kunde i lagen införas, och under förhoppning att detta måtte i den närmaste framtiden ske. Hvad här nu är föreslaget är således icke något, som strider emot det beslut, som Kammarerna så nyss som vid förra riksdagen har fattat, utan endast en utveckling i den rigtning, som Kammarerna förut har angifvit. Det må visserligen erkännas, att det är ganska svårt att bestämma det sätt, hvarpå man skall nå det mål, som motionären afser, men vill man målet, nog finner man medlet, och det förtroende hyser jag till regeringen, att, om Riksdagen begär en lagstiftning i denna rigtning, regeringen nog kommer att framlägga ett förslag, som blir godt. Motionären har i detta afseende gifvit en god vägledning. Men det kan måhända icke vara rätt att för regeringen påpeka en bestämd väg, hvarpå den i detta syfte skall gå, hvarföre, så vidt jag förstår, Lag-Utskottet har handlat rätt, då det i detta fall lemnat regeringen fria händer och endast antydt den rigtning, i hvilken Lag-Utskottet anser den ifrågasatta lagförändringen böra gå. Jag får på denna grund förorda Lag-Utskottets förslag.

Herr Lindahl: Då denna fråga behandlades inom Lag-Utskottet, var jag bland dem, som ansågo, att man kunde bifalla och tillstyrka det af motionären väckta förslaget. Men då detta icke blef majoritetens mening i Utskottet, förenade jag mig med dem, som tillstyrkt ifrågavarande skrifvelse. Skälet hvarföre jag, för min del, anser, att det tillägg, som motionären har föreslagit, skulle kunna leda till det

Förslaget till mål, som åsyftas, är det, att ett sådant tillvägagående icke är alldeles lägg till förfrämmande för vår hittills varande lagstiftning. Ändamålet med detta ordningen anförslag är ju att söka bereda fordringsegaren eller förlagsgifvaren en större trygghet för lemnad försträckning och derigenom minska den inteckning. ränta, som industriidkaren för dylikt lån eljest får betala, ty det är gifvet, att ränta och säkerhet stå i omvänt förhållande till hvarandra. Redan i den nya utsökningslagen har man, på det att inteckningshafvaren må blifva satt i tillfälle att bevaka sin rätt och fastighetskrediten sålunda skyddas, stadgadt, att kungörelse om utmätningsauktion skall ske, och om en sådan auktion icke blifvit rätteligen kungjord, inställes försäljningen. Nu har motionären föreslagit, att ett kungörande om med förlagsinteckning besvärad egendoms öfverlåtelse till annan person skulle ske, innan den köpeskilling, som den nye egaren skulle betala, blifvit liqviderad samt att, om försäljning af med förlagsinteckning behäftad egendom icke rätteligen kungöres, liqviden skulle inställas, och, om den lika väl sker, skulle nye egaren stånda risken. Det är ju gifvet, att genom ett sådant tillägg kan ingen blifva lidande, men industrien, som behöfver försträckning, kan deraf få en ganska stor fördel, i det att den ränta, som industriidkaren får betala, derigenom blir mindre, oafsedt att, om ett sådant kungörande varder föreskrifvet, man torde komma att hindra mången försäljning, som eljest möjligen blefve i sveklig afsigt gjord. På grund af hvad jag sålunda anført finner jag, för min del, att man utan tvekan bör kunna bifalla hvad Utskottet har föreslagit, hvarigenom Kongl. Maj:t i händelse något skulle vara att tillägga, får fria händer att följa den ena eller andra vägen. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Friherre von Essen, Fredrik: Till hvad som redan blifvit yttradt i denna fråga har jag föga att tillägga. Min åsigt ställer sig lika med motionärens. Jag har sjelf varit i tillfälle att känna olägenheten af den lagstiftning, som i detta hänseende förut varit gällande, och ehuru jag icke kan neka, att olägenheten till viss grad af den nya lagen blifvit afhjelpat, kan jag dock icke inse annat än att lagen icke verkar till fullo betryggande, så vida icke deri införes det stadgande, som här är ifrågasatt. Den omständigheten, att lagen så nyligen blifvit beslutad, bör väl icke, såsom en eller annan talare här antydt, utgöra hinder för att dess utvecklande är möjligt, då det befinnes nödvändigt. — En talare på elfsborgsbänken har alldeles riktigt angifvit orsaken, hvarföre icke denna bestämmelse tillades till den lag, som af Kammaren i fjor antogs. Man fruktade nemligen, att genom de olika tankar, som i båda Kamrarne uppstodo om denna sak, äfventyra hela lagen, och då industriidkarne ansågo, att det skulle vara menligt att icke få något beslut till ändring i en lagstiftning, som vore så otidsenlig och olämplig, och att det derföre vore bättre att få något än intet, och ett stort framsteg i denna väg har blifvit gjordt. Motionären har angifvit, i hvilken riktning han önskar att man skulle gå,

och, enligt mitt förmenande, synes hans förslag ganska antagligt. Men vid afgörandet af en sådan fråga torde en ömsesidig pröfning vara nyttig och nödvändig, och jag instämmer så mycket hellre i Utskottets förslag, som jag anser, att Kongl. Maj:t bättre kan utreda och i detta viktiga fall för Riksdagen framlägga förslag till en paragraf, som skulle komplettera denna lag. Det kan ju icke nekas, att, om någon gren af verksamhet i vårt land behöfver förslag, så måste det vara industrien, och att storindustrien med dess anläggningar skall kunna lemna en fullt betryggande säkerhet åt långifvaren i det verk, der rörelsen bedrifves, det måste från affärens synpunkt anses vara alldeles riktigt. Jag tror således, att hvar och en inser, att, hvad som motionären här har föreslagit och Utskottet tillstyrkt, är af en ganska betydande vikt för vårt lands industri, och tillåter jag mig därför hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om proposition på bifall till Lag-Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förvarande hemställan och sedan på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande Ja besvarad.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 23 och 26 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 55, i anledning af väckt motion angående lagbestämmelser för ordnande af rättsförhållandena mellan kommunerna och enskilde i följd af reglering af gator, torg eller andra allmänna platser i städer och köpingar m. fl. orter.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 23 och 26 i nästlidne månad bordlagde utlåtande N:o 9, angående ifrågasatta tillägg till Kongl. förordningen om mått och vikt den 22 November 1878.

Angående tillägg i förordningen om mått och vikt.
(Forts.)

I punkten.

Herr Stråle, Wilhelm: I denna punkt har Andra Kammaren fattat följande beslut:

»att Riksdagen, med ändring af sin, jemlikt sin underdåniga skrifvelse den 14 Maj 1876 angående antagandet af metriska mått- och vigtsystemet uttalade mening, ville i skrifvelse till Konungen anhålla att målkärl på 150 liters rymd må få justeras och vid mätning användas under enahanda villkor och bestämmelser i öfrigt, som i Kongl. förordningen den 22 November 1878 angående mått och vikt i fråga om målkärl för torra varor på 1 hektoliter äro stadgade».

Angående
tillägg i för-
ordningen om
mått och vikt.
(Forts.)

Första Kammarens Tillfälliga Utskott har funnit sig böra hemställa om bifall till det slut i frågan, uti hvilket Andra Kammaren stadnar, och jag hemställer derföre, att Första Kammaren måtte besluta att i skrifvelse hos Konungen anhålla om sådant tillägg i Kongl. förordningen den 22 November 1878 om mått och vikt, att det måtte tillåtas justera ett rymdmått af 150 liter.

Efter härmed slutad öfverläggning beslöt Kammaren, att i skrifvelse skulle hos Konungen anhållas om sådant tillägg i Kongl. förordningen den 22 November 1878 om mått och vikt, att det måtte tillåtas justera ett rymdmått af 150 liter.

Som Andra Kammaren i ämnet fattade beslut således ej blifvit oförändradt antaget, skulle, jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § Riksdagsordningen, frågan till Andra Kammaren återlemnas för att till ny öfverläggning företagas.

2 punkten.

Herr Stråle, Wilhelm: Jag anhåller, att Kammaren behagade besluta att i skrifvelse hos Konungen anhålla om följande tillägg i Kongl. förordningen den 22 November 1878 om mått och vikt:

att 100 kilogram benämnas *metrisk centner*;

att 1,000 kilogram benämnas *metrisk ton*;

att det måtte tillåtas justera

ett vedmått om två meters längd och 2 meters höjd,

ett vedmått om 1 meters längd och 1 meters höjd,

ett kolmått om 20 hektoliter, hvilket benämnas *kollüst*.

Herr Bergström: Det torde tillåtas mig att få göra ett förslag om tillägg, till hvad Första Kammarens Tillfälliga Utskott hemställt och dess ordförande nu vidare föreslagit. Genom justering af ett kolmått å 20 hektoliter, som närmast motsvarar lästen, tillgodoser man i allmänhet behofvet inom de orter, der kolhandel förekommer. Men inom tvenne landskap i vårt land, Nerike och Vermland, möjligen och å en eller annan ort utanför samma landskap är ett annat kolmått i bruk, nemligen den så kallade »stigen». Den motsvarar 24 tunnor och är således dubbelt så stor som nuvarande lästen. Denna stig kallas inom Nerike »storstig.» Om man nu finge justera ett mått om 40 hektoliter, närmast motsvarande en storstig och med endast omkring $1\frac{1}{2}$ kubikfot öfverstigande den nuvarande storstigen, så skulle äfven dessa landskaps behof vara tillgodosedt. Jag vågar derföre föreslå, att i den ifrågavarande skrifvelsen måtte göras följande tillägg:

»1 kolmått om 40 hektoliter, hvilket benämnas *storstig*.»

Herr Gahn: Då jag under långliga tider köpt kol inom Nerike och kan bekräfta hvad den siste talaren uppgifvit, att man der vid

köp och försäljning af träkol alltid beräknar priset efter storstigen, så ber jag dock få upplysa, att så vidt mig är bekant, det likväl aldrig kommit i fråga att nyttja något mälkärl af en storstigs eller 34 tunnors rymd, emedan detta skulle blifva för stort och ohandterligt, utan man begagnar mälkärl på 12 tunnor, d. v. s. en läst, och räknar två sådana på en stig. Det torde således vara öfverflödigt att inom metriska måttssystemet införa kolmått å 40 hektoliter, ty äfven om man i dessa orter vill vid kolhandel bibehålla beräkningen efter storstig eller 40 hektoliter, kan mätningen ske uti ett 20 hektoliters mälkärl och 2 sådana kallas en storstig, eller hvad benämning man der finner för godt. Två olika stora kolstigar äro efter min uppfattning onödiga och förvillande och ett mälkärl om 40 hektoliter skulle sällan, om någonsin, komma att begagnas.

Angående tillägg i förordningen om mått och vikt.
(Forts.)

Herr Bäckström: Då så väl inom Vestmanland som inom Dalarne måttet storstig om 24 tunnor förekommer, så tror jag för min del, att det kunde vara ganska bra, om det blef ett fastställt kolmått af denna storlek. Skälet, hvarför det lilla måttet om 12 tunnor förr begagnats, var det att fordom begagnade man små kolryssar, men numera har man tagit bättre reda på körkraften och hvad den är värd och begagnar därför stora ryssar om 24 tunnor och deröfver. Det är bättre att hafva ett stort mälkärl att mäta med än att behöfva dela i två mindre; jag tillstyrker därför bifall till Herr Bergströms förslag.

Herr Bergström: Villigt erkänner jag, att jag icke är nog inne i dessa förhållanden för att tvista med en sakkunnig, men det är icke af egen drift, som jag framkommit med mitt förslag, utan har en bruksegare inom Örebro län påpekat förhållandet; och jag har derefter rådfört mig med åtskilliga bruksegare här i Kammaren, hvilka ansett det föreslagna måttet vara lämpligt och erforderligt.

Jag kan icke finna, att det vore så olämpligt, att när man köper och säljer efter måttet storstig, äfven hafva ett sådant mått; och äfven om det icke kan begagnas vid vanliga fall för mätning af kol, så föreställer jag mig dock, att det kan användas vid t. ex. jernvägsstationer, så att deri kan stjälpas hvad smärre mått innehålla.

Hvarför jag föreslår namnet storstig, är för att förekomma förvexling med läst, som på några ställen i landet kallas stig. Säger man storstig, så vet hvar och en, att dermed menas två läster.

Friherre Hamilton: Äfven jag anser, att ett kolmått rymmande 40 hektoliter vore mycket tjenligt, ty numera begagnar man i allmänhet vid försling af kol mycket större kärl än den gamla lästen. Äfvenså får jag tillstyrka namnet storstig för att undvika de misstag som kunna uppstå derigenom, att man i somliga provinser kallar stig, hvad man i andra kallar läst.

Angående
tillägg i för-
ordningen om
mått och vikt.
(Forts.)

Herr Stjernspetz: Af den diskussion, som förevarit, synes tydligt, att åsigterna äro mycket delade. Den ene har rådfört sig med en bruksegare, som *tyckte* att det borde vara på *det* sättet, en annan tyckte så och en tredje så.

Då vi hafva vigten hundra kilogram, som vanligen förkortas till »hundra kilo» eller »kg», vet jag icke, hvarför vi skola behöfva något särskildt namn derpå. Detta uttryck, »100 kg», är mycket enklare och vida klarare än benämningen *metrisk centner*, som är lätt att förblanda med vår gamla centner. Det är mycket origtigt att vilja upptaga det gamla namnet på en vigtenhet och sätta metrisk framför, för ett helt annat mått och system än det gamla.

På samma sätt är det med tusen kilogram och den derå föreslagna benämningen »metrisk ton». Ton är ett rent engelskt mått och att gifva detta namn åt tusen kilogram, som är ett franskt mått, är derföre högst oegentligt. Att genom *lag* bestämman sådana bruk förekommer säkert icke i något land i hela världen, ty dertill äro benämningarne allt för absurda.

Hela denna förändring kommer icke att föranleda något annat än att vårt mått- och viktssystem inkränglas och invecklas. Vi hafva gamla centnern och gamla ton och veta alla, hvad detta är; så hafva vi hundra kilogram och tusen kilogram och äro genom lag tvungna att veta äfven, hvad det är, men få vi både gamla centnern och nya centnern, både gammal ton och ny ton, så vet ingen, hvad det är fråga om. Förslaget stödjer sig för öfrigt icke på vetenskapliga och teoretiska och ej heller på praktiska grunder, då användningen af det metrisk systemet ännu ej är fullkomligt genomförd.

På samma sätt är det med den andra delen af förslaget att taga vår stig och läst och gifva dem franska namn och andra mått; det kommer icke att leda till annat än största villervalla.

På grund häraf anhåller jag om afslag å andra punkten i förevarande betänkande.

Friherre Tamm: Den siste talaren har förklarar, att det skulle vara onödigt att införa de föreslagna benämningarna å 100 och 1,000 kilogram. Jag deremot tror, att behofvet af dem gjort sig ganska känbart nästan öfverallt inom landet. Vid jernvägsförvaltningen se vi, att ordet ton redan användes, ehuru det icke är infördt genom förordningen om mått och vikt, hvilket visar, att man der verkligen behöft ett sådant namn. Äfven för bokföringen vid våra bruk är det af vikt att få en större, erkänd vigtenhet än den vi förut hafva, ty om det ock är sant, att vi hafva benämningen hundra kilogram, så hindrar icke detta att vi vid bokföringen få ett onödigt stort antal siffror. Jag är ej rädd, att följderna af de föreslagna namnens införande skall blifva, att man både här och annorstädes skrattar deråt, utan jag tror, att de skola mottagas med allvar och tacksamhet. Då den siste talaren förklarar, att vi hafva vår gamla centner, som vi känna

till, så är förhållandet, att vi få icke någon gammal centner, utan meningen är, att den liksom öfriga gamla vigter skall försvinna.

Angående yrkandet om införande af ett större kolmått än det af Utskottet föreslagna, nemligen ett å 40 hektoliter benämndt storstig, så förekommer den oegentligheten, att i ena fallet skulle det heta en *kolläst*, men i det andra blott *storstig*, utan att ordet kol ingår i namnet, hvars hufvudord deremot olika betecknas. Redan detta vore ett tillräckligt skäl för afslag, men dessutom är det vid kolköp alls icke likgiltigt, om kolen mätas med ett större eller ett mindre mått, ty om man sammanslår två mindre mått kol, 20 hektoliter hvardera, i ett större om 40 hektoliter, så blir detta icke fylldt. Detta, som visat sig bland annat vid transporter af träkol på järnväg, beror på kolets afstybbning och sammanpressning, när större qvantiteter komma till-sammans.

Angående
tillägg i för-
ordningen om
mått och vikt.
(Forts.)

Jag tillåter mig yrka bifall till Utskottets betänkande med den af Herr Stråle föreslagna förändring.

Friherre Hamilton: Om ett kolmått å 40 hektoliter blir antaget, så är alldeles icke dermed sagdt, att hvar och en skall hafva endast sådant mått, utan man kan äfven hafva mått å 20 hektoliter. Om jag köper kol efter läst, bör jag mäta med det mindre måttet, men om jag köper efter stig, bör jag hafva rättighet att begagna det större måttet. Derigenom sker icke säljaren någon orätt, när det är i enlighet med träffad öfverenskommelse.

När det är obestridligt, att i en del orter det större måttet begagnas, finnes intet skäl att förneka dessa orter att hafva ett kolmått, med hvilket de skulle kunna mäta en stig på en gång.

Jag yrkar fortfarande bifall till Herr Bergströms förslag.

Herr Hasselrot: Mot talaren på jönköpingsbanken ber jag att få nämna, att ehuru jag säkerligen långt mindre än han har reda på dessa förhållanden, tror jag mig icke misstaga mig, när jag säger, att i Frankrike benämnes 1000 kilogram en tonneau, så att benämningen ton å detta mått således icke är okänd. Det är sant, att den franska ton icke motsvarar den engelska, men vi gå ju ut från det franska systemet, och då är det ej orätt att begagna en fransk benämning.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag med Herr Bergströms tillägg.

Herr Stjernspetz: Jag ber att ännu en gång få nämna, att de bestämmelser, som här äro föreslagna, icke hafva någon vetenskaplig grund att stödja sig på, utan äro fullkomligt godtyckliga och att det lika litet är något behof i praktiken, som påkallar dem. Hvar och en bör väl vara så konservativ, att när hvarken praktiken eller teorien fordrar en förändring, man icke heller vill vara med om någon sådan.

Om något verkligt behof förefunnes för dylika namns införande,

Angående
tillägg i för-
ordningen om
mått och vikt.
(Forts.)

hvarföre har man ej då gifvit *hundra kronor* en särskild benämning och *tusen kronor* likaledes en särskild. Angifvandet af penningebelopp förekommer nemligen ojemförligt oftare i alla räkenskaper och afhandlingar än andra slags mått. I stället för att förtydliga och förkorta uttryckssätten, komma de nya benämningarne att verka *förvillande* och *förlänga* desamma. Sålunda skrifva och säga vi nu t. ex. »10,560 kilo», men efter föreliggande förslag skulle man i stället skrifva och säga »10 metriska ton, 5 metriska centner och 60 kilo». I detta sätt att uttrycka sig ingår, som vi se, ett brukligt engelskt mått, nemligen ton, ett gammalt svenskt mått, centnern, och ett nytt svenskt och franskt mått, kilo eller kilogram. Uti ett sådant sätt att uttrycka sig finnes ju icke rim och reson.

Den engelska ton komma vi, för resten, aldrig ifrån, ty engelsmännen vilja icke öfvergifva sitt vigtsystem. När man talar om ton, så är det den engelska, som menas, och vill man tala om tusen kilogram, så får man säga tusen kilogram. Om fransmännen eller våra egna affärsmän vilja tala om en fransk ton i vissa undantagsfall, så är det deras ensak, men icke böra vi genom *lagstiftningen* tvinga på allmänheten benämningen på ett mått, hvilken egentligen betyder något helt annat, och med hvilken förvexling lätt kan uppstå.

Hvad beträffar mälkärlet å 20 hektoliter, så måste hvarje svensk medborgare veta hvad det är, men han vet också hvad en kolläst är, nemligen 12 tunnor, och att en storstig är 24 tunnor, men skall jag nu gifva samma benämning åt måttet 20 hektoliter, som förut gifvits det gamla måttet om 12 tunnor, så påstår jag, att detta i praktiken kommer att föranleda villervalla. Af dessa skäl, och då reformen för närvarande hvarken är nödig eller nyttig, yrkar jag fortfarande afslag.

Herr Bäckström: Den föregående talaren sade, att han så väl som hvarje svensk medborgare visste, hvad en engelsk ton vore, nemligen 24 centner, men jag kan upplysa att det är icke 24 centner utan 23 centner 93 skålpund. Vidare sade han, att i praktiken förekom icke räkning i ton, utan i kilogram, men vid de allra flesta grufvefält i Sverige räknas nu icke i annat än ton, hvilket visar, att behof deraf har gjort sig gällande.

Jag vill dock ej vidare sysselsätta mig med att vederlägga den föregående talaren, utan yrkar bifall till Herr Bergströms förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen att derunder yrkats:

1:o af Herr *Stråle*, att Kammaren måtte besluta, att i skrifvelse skulle hos Konungen anhållas om följande tillägg i Kongl. förordningen den 22 November 1878 om mått och vikt:

att 100 kilogram benämnas *metrisk centner*;

att 1,000 kilogram benämnas *metrisk ton*; samt

att det måtte tillätas justera

ett vedmätt om två meters längd och två meters höjd, ett vedmätt om en meters längd och en meters höjd, äfvensom ett kolmätt om tjugu hektoliter, hvilket benämnes kolläst;

2:o af Herr *Bergström*, att Herr Stråles förslag skulle godkännas med tillägg, näst efter ordet »*kolläst*», af orden: »och ett kolmätt om fyratio hektoliter, hvilket benämnes *storstig*;» samt

3:o att Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan skulle afslås.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Herr *Bergströms* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § Riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 23 och 26 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 10, i anledning af väckt fråga om framställning till Kongl. Maj:t rörande villkoren för enskilda telefonledningars uppsättande på viss mark.

Herr Stråle, Wilhelm: Inom Utskottet hafva alla ledamöter varit ense derom, att man icke borde hos Kongl. Maj:t anhålla om någon ändring i den utfärdade förordningen af den 20 April 1883, men om och på hvad sätt man skulle affatta en skrivelse till Kongl. Maj:t, derom voro meningarna skilda. För min del är jag så varm vän af telefonen, som någon kan vara, men jag är äfven en vän af telegrafien. Det har, på sätt jag i min reservation meddelat, blifvit upplyst, att flertalet af statens telegrafstationer icke bära underhålls- och driftkostnaderna, men genom öfverskottsmedel från andra stationer har bristen hitintills kunnat fyllas. Om nu de mera inbringande telegrafstationerna skulle komma att genom konkurrens med telefonerna förlora så mycket, att de icke kunde lemna det tillskott, som de nu lemna, skulle följden blifva, att en mängd smärre telegrafstationer försvunne. Mången kan vara af den meningen, att telefonen på kortare sträckor skulle kunna ersätta telegrafien, derom vill jag icke yttra mig, men jag vågar påstå, att för längre afstånd kommer telegrafien ovilkorligen att blifva nödvändig, och jag tror icke, att det skulle vara nyttigt för den allmänna rörelsen och näringarna, om telegrafien, särskildt med afseende på längre distanser, ej skulle kunna fortsätta sin verksamhet.

1883 års kungörelse har, så vidt jag vet, af Kongl. Maj:t blifvit på det sätt tillämpad, att koncession i många fall gifvits, men der en bestämd konkurrens skulle följa mellan telefonen och statstelegrafien, har koncession nekats. Ett exempel derpå vill jag anföra. Ett bolag sökte att få anlägga telefonledning mellan Stockholm och Upsala.

Angående tillägg i förordningen om mått och vikt.
(Forts.)

Angående villkoren för enskilda telefonledningars uppsättande.

Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.

Detta har Kongl. Maj:t nekat. För min del tror jag, att det vore lyckligt, om en telefonledning till Upsala kunde komma till stånd och fördelarne deraf äro så stora, att det nog icke är lätt att i längden hindra det.

(Forts.)

Om man vill opinera i denna fråga, föreställer jag mig, att man äfven bör påpeka, huru man tänkt sig, att telegrafan fortfarande må ega bestånd. Detta kan ske på flera sätt. Ett sätt vore, att om ett enskildt bolag finge anlägga telefonledning mellan t. ex. Stockholm och Upsala, af detta bolag fordra, att det erlade en afgift till staten, hvilken då kunde användas till understöd åt telegrafverket, om så behöfdes. En annan utväg vore, att Telegrafstyrelsen sjelf, om den eger tillräckligt förlag, anlade telefonledning, och sålunda konkurrerade med sig sjelf; men deraf kunde möjligen uppstå förlust, som vore svår att på förhand beräkna. En tredje utväg vore, att Kongl. Maj:t medgifve koncession, men förbehölle sig rätt att efter viss tid få inlösa telefonanläggningen mot ett visst pris. Att nu, utan att påpeka någon utväg att kunna tillgodose statstelegrafan, när den kommer i konkurrens med telefonledningar, eller antyda möjligheten deraf, att, om behovet det påkallar, Riksdagen vore villig understödja telegrafverket, begära att Kongl. Maj:t skulle »fästa hufvudsakligt afseende på befordrandet af denna nyttiga uppfinnings utbredande på billigaste vilkor», tycker jag icke vara rätt.

Jag har härmed sökt visa syftet med min reservation, men gör icke något yrkande.

Herr Hasselrot: Då jag varit förhindrad att deltaga i den slutliga behandlingen af ärendet i Utskottet, vill jag nämna, att jag biträder den reservation, som afgifvits af Herr Fosser, och då han nu är förhindrad att här försvara sin reservation, har jag ansett mig böra yttra några ord till försvar derfor. Jag tillåter mig att i Kammararens minne återföra, hvad motionären har begärt. Han begär: »att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan, det Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana förändringar i förordningen af den 20 April 1883, att de deri stadgade hinder, svårigheter och omgångar måtte så mycket som möjligt undanröjas, på det att omfattande telefonförbindelser må kunna utveckla sig till fromma för landets handel och industri.»

Han har sålunda begärt undanröjande af de hinder, svårigheter och omgångar, som äro stadgade i Kongl. förordningen den 20 April 1883. Denna förordning stadgar: »att å kronans mark eller inom området för allmän landsväg, statens eller sådan enskild jernväg, som åtnjuter förbindelse med statens telegrafnät, icke må af enskild person eller bolag upprättas telegraf-, telefon- eller likartad förbindelse, så framt Kongl. Maj:t icke dertill lemnat nådighet tillstånd.»

Jag vågar sålunda påstå, att det enda hinder, den enda omgång, den enda svårighet, som denna Kongl. förordning stadgar, är, att

man måste begära tillstånd till att anlägga telefonledningar å sådan mark, hvaröfver kronan har besittnings- eller eganderätt. Detta anser jag icke vara för mycket begärddt. Det lärer väl icke rimligen kunna sättas i fråga att få utan tillstånd anlägga sådana ledningar, än öfver landsvägar, än öfver jernvägar, som staten byggt, och att, som motionären synes i motionen hafva ifrågasatt, åtnöja sig med Konungens Befallningshafvandes tillstånd, kan jag icke anse lämpligt, ty i fråga om tillstånds beviljande bör göra sig gällande en viss princip öfver hela landet och öfverlemnas pröfningen åt 24 landshöfdingar, så blir tillämpningen vexlande och osäker, men öfverlemnas den åter till Kongl. Maj:t, så blir det en genomgående princip, som kommer att göra sig gällande vid ansökningarnes pröfning. Jag kan således icke för min del tillstyrka, att tillstånd att göra sådana anläggningar bör meddelas af någon annan, än Kongl. Maj:t. Är åter så förhållandet, så synes mig att den Kongl. förordningen icke lemnar tillfälle till någon anmärkning. Utskottet har icke heller så uppfattat saken, utan har föreslagit något helt annat, än hvad motionären har begärt, åtminstone uttryckligen. Utskottet har nemligen föreslagit, att, utan någon förändring i denna Kongl. förordning, Riksdagen skulle till Kongl. Maj:t ingå med begäran derom, att vid den pröfning, som tillkommer Kongl. Maj:t, mera afseende måtte fästas vid nyttan af telefonanläggningar, än vid telegrafverkets nytta. Det är, så vidt jag förstär, något helt annat än motionärens ifrågasatt. Men äfven detta, som Utskottet föreslagit, anser jag vara olämpligt att besvåra regeringen med. Mig veterlig har i intet fall, som hittills förekommit, något olämpligt hinder för sådana anläggningar egt rum. Det är nu tydligt, att så länge telegrafverket består såsom ett statens verk, måste i någon mån hänsyn tagas till dess intresse och fortfarande bestånd. Dermed har jag icke sagt, att detta behöfver vara hufvudsakligen bestämmande, utan man kan mycket väl fästa hufvudsakligt afseende vid den nytta och det gagn för industrien, som vinnes genom telefonanläggningar, men jag är förvissad, att regeringen icke skall frånse denna synpunkt, utan med jemnt afvägande af förhållandena i afseende på telegrafverket, å ena sidan, och telefonledningarna, å den andra, se till att utvecklingen eger rum så fort och så lämpligt, som ske kan; och då intet enda exempel blifvit anfördt på, att regeringen missbrukat den makt, den eger, så kan jag icke annat än yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Stråle, Wilhelm: Då jag nyss hade ordet, förglömde jag att anmäla hurusom motionären uti förevarande ärende anmodat mig meddela Kammarerna, att han icke kunnat infinna sig vid detta sammanträde i följd af ett hinder, som han icke kunnat undanröjda.

Friherre von Vegesack: Då motionären icke är närvarande och jag icke hört, att någon af Utskottets ledamöter har försvarat den

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

åsigt, som framgår af Utskottets betänkande; då jag fullkomligt delar motionärens mening, när han yttrar: att det väl kunde anses för gifvet att inom få år ej allenast nästan hvarje telegraf- och jernvägsstation komme att utgöra en central telefonstation för den omgifvande neyden, utan också att telefoner komme att förefinnas vid hvarje bruk, större fabrik och egendom; samt då jag äfven instämmer i hvad Utskottet säger: »att staten ej bör uppträda med sådana verksamma hinder emot telefonanläggning, som en allt för ensidig eller sträng tillämpning af Kongl. förordningen den 20 April 1883 medgifver, och som redan på några ställen inom landet blifvit använda»; så yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Grefve Strömfelt: Jag har nu fått en direkt uppmaning att uppträda och försvara Utskottets utlåtande; annars hade jag tänkt att ännu vänta något dermed, för att höra på de vidare anmärkningar, som möjligen under diskussionen kunde komma att framställas. Såsom herrarne af utlåtandet finna, har den inom Kammaren väckta motionen åstadkommit ibland Utskottets fem ledamöter tre olika meningar. Det var således att befara, att äfven inom Kammarerna många olika meningar skulle göra sig gällande.

Jag tror, att den första fråga man måste göra sig vid bedömande af föreliggande motion och utlåtande är, om telefonens användande kan blifva eller måhända redan är af vigt och betydelse för *all* industri eller blott för någon särskild art deraf. För min del har jag aldrig hört annan mening, än att telefonen är en den vackraste och nyttigaste uppfinning, som, vidare utbredd, slutligen, åtminstone på kortare afstånd, måste blifva så godt som oundgänglig för all industri, näringar och affärlif, icke minst för jordbruket, såväl det större, som det mindre. Säkert är, att om en kommun — jag talar icke om enskilda jordbrukare — kan skaffa sig förbindelse medelst telefon till angränsande affärsstad eller städer, så skall derigenom hvarje hemman, hvarje mindre jordbruk kunna skötas billigare, än som nu är fallet; dess brukare besparas åtskilliga tidsödande och kostsamma landsvägs-transporter, besparas förlustbringande försäljningar och köp. För dem af herrarne, som bo på landet torde knappast något bevis härför behöfva anföras. Man torde således kunna påstå, att telefonen är och kan blifva till nytta för *all* slags industri.

Då blir den andra frågan: är det billigt eller ens rätt att, när en sådan nyttig uppfinning börjar utveckla sig, staten genast skall uppträda hindersamt deremot. Motionärens mening har varit en annan och Utskottets pluralitet har delat den. Men jag vågar äfven påstå, att tusen sinom tusen medborgare i detta land hysa samma åsigt. Jag grundar denna min uppfattning på de känslor, med hvilka förordningen af den 20 April 1883 i allmänhet mottogs. Dessa voro en blandning af bekymmer och harm; icke därför att

regeringen vill förbehålla sig pröfningsrätt, när en telefonledning skulle dragas öfver sådan kronans jord, som hon sjelf förvaltar, eller uppsättas på allmän landsväg, som ju utan allt tvifvel står under allmän kontroll, utan *derför*, att man befarade, att förordningen icke skulle kunna undgå att leda till mannamån; och mannamån har ock blifvit följden, ty det kallar jag mannamån, att den ene jordbrukaren eller kommunen efter ansökning fått tillstånd, medan, ett par mil derifrån, en annan granne eller kommun nekats tillstånd, utan uppgifvet skäl. Vidare *derför*, att man befarade att förordningen skulle lägga stora svårigheter i vägen för den nyttiga uppfinningens utveckling och utbredande. Äfven detta har besannat sig, alldenstund af inkomna ansökningar under en tid af omkring åtta månader 33 procent blifvit afslagna. Än vidare *derför*, att man antog att den skulle medföra ganska stora orättvisor. Äfven detta har besannats, ty det har visat sig, att de personer, hvilka grepo sig hastigt an och utan tillstånd eller ansökan anlade telefonledningar öfver kronans mark, på allmänna landsvägar, ja på kungsvägar, de få nu ostörda hafva sin anläggning kvar och hafva sålunda kommit i en förmånlig undantagsställning till andra, hvilka icke skyndat sig eller kunnat göra anläggningar före tillkomsten af förordningen. Äfven *derför* att förordningen var för rättskänslan, rättsmedvetandet i hög grad upprörande. Det är nemligen bekant, hurusom staten genom en statsinstitution, jernvägarne, på ett mycket känbart sätt och ganska ofta konkurrerar med enskilde personer. Jag vill t. ex. anföra Norrköping. Så fort nattbåtarna dit börja, sänker staten sitt biljettpris på jernvägen med 25 %, säljer tur- och returbiljetter för 8 dagar; men så fort nattbåtarna sluta, höjas prisen åter. Samma förfarande eger rum med person- och godstrafik på andra håll. Detta är åtgärder, som jag icke klandrar, men det upprörande ligger deri, att när staten gör på detta sätt, så uppträder staten på samma gång, då en nyttig uppfinning håller på att utveckla sig, och lägger hinder i vägen *derför*, på grund af en *befarad*, men *icke i något fall bevisad* konkurrens med en annan statsinstitution — telegrafverket.

Man tänker eljest, att hvad som gäller för den enskilde, gäller äfven i viss mån för staten; man tror, att när A på lagligt sätt behandlar B, så skulle ock B på samma lagliga sätt få behandla A; men så har icke regeringen ansett förhållandet böra vara; förordningen har verkat annorlunda.

Öfvergår jag nu till en jämförelse mellan telefonväsendets utveckling i de länder, der detta fått ske oberördt af statens inblandning, och huru utvecklingen egt rum, der staten öfvertagit telefonväsendet såsom monopol, så finner jag, efter de uppgifter, som kommit mig tillhanda, att i Wien finnes det en apparat på 3,000 invånare, i London en på 1,000 i Berlin en på 1,000, i Paris en på 700 — i dessa länder har staten öfvertagit eller beherrsakar telefonväsendet. Jag vill äfven nämna, att i London var förhållandet sämre förut, men

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

der har staten funnit fördelaktigt att ingå öfverenskommelse med de enskilde. I Stockholm deremot, der telefonanläggningar hittills lemnats fria, hafva vi en apparat på 60 invånare. Detta är en orimlig skilnad.

Nu har telegrafverkets chef, i det yttrande han hade i Kammarren vid remissen af denna motion, sagt, att telegrafverket erbjuder sig att öfvertaga anläggandet af telefonledningar. Det har likväl visat sig, att när telegrafverket skall öfvertaga anläggandet efter det pris, som chefen då uppgaf, så blir det så dyrt, att många derföre måste afstå från sådana anläggningar. I Andra Kammarens Utskott har gjorts en utredning häröfver. Der omtalas en rätt stor telefonledning, som kostade hvarje delegare 48 kronor 67 öre om året. På samma gång visas det, att, om telegrafverket skulle hafva öfvertagit anläggningen, den årliga afgiften belöpt sig till 200 kronor, alltså 400 procent af kostnaden för den enskilda anläggningen. Då är det tillika att märka, att i förra fallet tillhör telefonledningen de enskilde, i senare fallet staten. Det är således klart, att om telegrafverket skulle öfvertaga dessa anläggningar, så blefvo de afskräckande dyra, och detta skulle säkert förhindra många nya att komma till stånd.

Vidare finnes det ett skäl till emot att telegrafverket skall öfvertaga anläggningarne. Jag tog mig friheten fråga chefen för telegrafverket: om staten skulle öfvertaga dessa anläggningar, hvart ledas då trådarnas? Jo, till telegrafstationen, blef svaret. Får då allmänheten gå upp dit och tala, frågade jag? Nej ingalunda, svarade han. Då frågade jag: hvad har den enskilde för nytta af att få telefonledningar till affärsstäderna? Jo, svarar man, han kan gå med några telegram till telefonstationen och derifrån få dem befordrade. Men då är ju för den enskilde hela ändamålet förfeladt. Hans hufvudsakliga gagn af telefonledningen, särskildt från landet, är att få tala med affärsmännen i städerna. Detta skulle icke gå för sig, om telefonen leddes in till telegrafstationen. Herrarne finna häraf, att om staten skulle öfvertaga anläggandet och leda in telefonen från landet till sin telegrafstation i staden, så är största vinsten af en sådan ledning borta, och derföre komma naturligen en massa telefonledningar icke till stånd. Så kommer afgiften till, men derom har jag förut talat.

Går jag nu öfver till Utskottets ärade ordförandes reservation, så finner jag att han yttrat i första punkten: »Efter mitt omdöme bör frågan om rättighet för enskild man att anlägga telefonledning på allmän mark icke från statens synpunkt afgöras utan all hänsyn till statens telegrafverks underhåll och utveckling.» Ja, detta har Utskottet icke förnekat. I Utskottets förslag till skrifvelse ligger ingen antydning om, att icke regeringeneger rätt och bör ega rätt att pröfva detta. Men om jag ser på den begäran, som reservanten velat framställa i sitt skrifvelseförslag, nemligen: »att, vid pröfning jemlikt förordningen den 20 April 1883 af ansökning om telefonledning emellan städer eller på landsbygden, Kongl. Maj:t, äfven om koncessionen skulle anses komma

att medföra minskning uti statens telegrafverks inkomster, täcktes *tillse om och på hvilka vilkor ansökningen må kunna bifallas*; så synes det mig, likasom det har syntts Utskottets pluralitet, att en sådan begäran egentligen icke afser någonting annat, än hvad man måste antaga att Kongl. Maj:t gjort, gör och framdeles kommer att göra vid all pröfning af ifrågavarande ansökningar. Jag kan icke föreställa mig, att Kongl. Maj:t pröfvat en koncessionsansökan, utan att han dervid har tänkt icke blott på möjlig minskning i statsverkets inkomster, utan äfven på, »om» icke på något »vilkor» den enskilda telefonanläggningen ändock skulle kunna medgifvas. Annars får jag säga, att regeringen icke motsvarat de billigaste anspråk, som allmänheten kan hafva rätt att ställa på henne i denna fråga. Utskottet tog därför för gifvet, att hvad som egentligen i detta skrifvelseförslag innehålles, det har Kongl. Maj:t redan iakttagit.

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*
(Forts.)

Hvad den sista reservationen, den af Herr Fosser, beträffar, så är han själf nu frånvarande, men hans runor hafva här blifvit förda af en annan ledamot af Utskottet, hvilken åter icke var närvarande vid frågans föredragning. Herr Fosser säger, att 1883 års förordning icke lägger några hinder i vägen för telefonledningars anbringande, därför har han ock kommit till det resultat, att ingen skrifvelse behöfves. Han anser då, att förordningen icke verkat hindersamt, när en tredjedel af alla ansökningar blifvit afslagna. Det har syntts Utskottet tvärtom.

Utskottets majoritet ansåg motionen icke vara så affattad, att Utskottet, som själf icke eger motionsrätt, kunde göra något direkt »förslag» till ändring i förordningen. Utskottet ansåg ock, att Kongl. Maj:t hade i vissa fall full rätt att pröfva ansökningarna. Äfvenså ansåg Utskottet, att ett upptagande af själfva motionens innehåll i skrifvelsen må hända vore stridande mot vanlig ordning, i det man såhunda skulle inkomma till regeringen med hemställan om förändring i förordningen utan att uppställa något förslag till sådan förändring. Derför stannade Utskottet vid det slut, hvartill syftet i motionen föranledde, nemligen, att begära, att Kongl. Maj:t måtte fästa *hufvudsakligt* afseende vid telefonens, denna nyttiga uppfinnings utbredande *på billigaste vilkor*. I detta förslag ligger icke något upphäfvande af regeringens rätt till pröfning, deri ligger, om Riksdagen antager det samma, endast en uttrycklig önskan, att regeringen måtte fästa så mycket afseende vid den nyttiga uppfinningens utbredande, att hon låter mindre betänkligheter falla.

Då nu Andra Kammarens Tillfälliga Utskott, som har haft att behandla en ordagrant lika skrifven motion, som den, hvilken här blifvit väckt, kommit till samma resultat, fast på andra vägar, så ligger deri ett kraftigt stöd för förslagens antagande. Jag hoppas då att Kammaren af intresse för våra näringar, särskildt jordbruket, vill bifalla det skrifvelseförslag, hvarom Utskottet gjort hemställan och till hvilket jag yrkar bifall.

Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.

(Forts.)

Friherre Hamilton: Jag finner det alldeles naturligt, att, när dessa telefonanläggningar först började upprättas, regeringen skulle söka skydda statens telegrafanläggningar från den skadliga konkurrens, som befarades derigenom möjligen kunna komma att uppstå. Men det finnes en mängd telefonanläggningar, som icke kunna skada telegrafverket. Så t. ex. finnas sådana, som äro förenade med telegrafanläggningarna på järnvägsstationer eller i städerna samt derifrån gå till den närliggande landsbygden. Med afseende på dessa anläggningar, anser jag, att det hinder, som lägges på dem genom den princip, som tillämpas i den ifrågakommande Kongl. förordningen, är ganska väsentligt och alls icke tjänar till att gagna telegrafverket. Om också sjelfva författningens ordalydelse ej synes lägga så stora olägenheter och hinder i vägen för dem, så blir det dock förhållandet vid författningens tillämpning; ty om jag, i stället för att få följa landsvägen utefter, skall söka komma öfverens med en mängd jordegare att få sätta upp stolpar på deras mark, så kan det hända, att någon af dessa nekar, och då går hela anläggningen om intet.

Det är nu emellertid mycket möjligt, att telefonledningar kunna framdeles ifrågakomma att anläggas äfven på långa afstånd, och då uppstår naturligtvis konkurrens med statens telegrafverk. Om så sker, då är det rätt och billigt att regeringen ser på statens affär, såsom egare af telegrafanläggningen. Men skulle, såsom icke är osannolikt, visa sig, att telefonledningar kunna med fördel begagnas på långa afstånd, då föreställer jag mig, att staten måste underkasta sig den uppoffring, som följer deraf, att telegrafverket icke kommer att bära sig så väl. Detta får staten underkasta sig för att gifva den enskilde den större fördel, som vinnes genom direkta samtal genom telefon emot att blott få meddela sig i kortfattade telegram, hvilka, som vi veta, allt för ofta missförstås och mistydas.

Att regeringens befattning med ifrågakommande ärende skulle leda till enhet och dertill, att en viss princip komme att tillämpas, det skulle man nog kunna hoppas, men för den, som står utanför ärendenas behandling, men ändå följer saken med intresse, förefaller det obegripligt, hvarföre den ene fått tillstånd, men den andre vägrats sådant, fastän man icke kunnat finna några olika omständigheter i de båda fallen.

Jag tror derföre att det är af största vikt, då jag icke vill förneka regeringen pröfningsrätt, att dock måtte uttalas af Riksdagen den åsigt, som gjort sig gällande i Utskottets förslag, hvartill jag härmed får yrka bifall.

Herr Bäckström: Det har väckt ett visst uppseende i landet, att regeringen stundom nekat anläggning af telefonledningar utefter landsvägarne och öfver kronans mark. Jag vill för min del icke klandra regeringen här för, ty jag förmodar, att regeringen gjort det af fruktan att minska telegrafverkets inkomster. Men just derför är det

synnerligen lämpligt för Riksdagen att nu uttala sin åsigt i frågan. Det har talats mycket om nyttan af telefonanläggningar, och den kan väl svårligen någon bestrida; jag för min del vågar påstå, att om äfven telegrafverket skulle lida sådant afbräck i sina inkomster, att dessa ej längre räckte till att betäcka utgifterna, så vore det dock en utmärkt affär för staten att få nutidens största uppfinning bragt till användning snart sagdt öfver hela landet utan några särskilda uppoffringar från statens sida. De enskilda bolagen böra kunna dessutom åstadkomma telefonledningar billigare än staten, och synes mig derföre lämpligast, att deras utförande lemnas åt den enskilda företagsamheten.

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

Här har en talare på elfsborgsbänken nämnt, att enda svårigheten man hade för att få göra en telefonanläggning vore att ingå till Kongl. Maj:t med begäran om tillstånd. Jag försäkrar, att hade det icke varit någon annan svårighet än den, så hade motionen icke blifvit väckt, ty det är icke nog att *begära*, utan man behöfver ock *få* tillstånd, och sådant har flera gånger blifvit vägradt, hvaraf missnöje uppkommit. Jag vill, såsom jag redan sagt, alls icke tillskrifva regeringens fel härför, emedan den naturligtvis främst sett på telegrafverkets intresse.

Jag vill icke uppehålla Kammaren längre utan yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Nordlander: Jag anser mig skyldig att i en fråga, som så nära berör telegrafverkets intressen, yttra några ord för att möjligen kunna lemna några upplysningar och en behöflig utredning. Det har redan af en talare framhållits, hurusom motionärens ursprungliga förslag i väsentlig mån blifvit modifieradt i Utskottet. Hvad motionären talat om hinder och svårigheter, som skulle blifvit af Kongl. Maj:t stadgade i fråga om enskilda telefonanläggningar, har Utskottet helt och hållet frångått. Utskottet uttalar endast den åsigt, att telefonanläggningar böra vara fullkomligt fria och få åstadkommas på möjligast billiga villkor.

Jag ber nu till en början att få redogöra för de förhållanden, som i afseende på telefonväsendet ega rum i främmande land, och hoppas kunna visa den ärade Kammaren, att de billigaste villkor för telefonanläggningar redan förefinnas i vårt land. Redan från telegrafverkets första uppkomst hade inom de flesta civiliserade länder staten förbehållit sig monopol på dessa anläggningar, och det väckte icke det ringaste motstånd för staten, att taga en sådan regalrätt, ty den var förut redan känd och erkänd i fråga om postväsendet, och man fann att det låg ganska nära, att det ena kommunikationsväsendet var likstäldt med det andra i detta afseende. När nu denna märkvärdiga uppfinning, som benämnes »telefon», kom till stånd och fann sin användning, var det naturligt, att telegrafstyrelserna skulle hafva sig angeläget att tillse, huru vida och i hvad mån en obegränsad utveckling af telefonrättningarne skulle för telegrafverken vara ändamålsenligt. De

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

stater, ganska få till antalet, som icke redan från början af telegrafverkets inrättande hade regalrätt i afseende å utöfvandet af denna verksamhet, skyndade sig att få denna sak ordnad genom lagstiftning, och bland desse var äfven vårt närmaste granland Norge, som redan för två år sedan fick genom lag fastställd statens allena rätt till anläggande af telegraftelefon och dylika inrättningar. Sedan denna sak väl var ordnad, blef det fråga om, på hvad sätt staten skulle begagna sin rätt att utöfva telefonverksamheten. I det afseendet var det endast två länder, som bestämde sig för att staten skulle själf taga telefonverksamheten om hand. Dessa länder voro Tyskland och Schweiz. Hvad Schweiz vidkommer, var det icke strax från början bestämdt, att staten skulle taga denna verksamhet om hand, utan man gaf verkligen koncession åt ett enskildt telefonbolag i Zürich, men det befans snart vara nödvändigt att icke vidare lemna sådan koncession. I Tyskland bestämdes afgiften redan från början till 200 mark för telefonförbindelser intill 2 kilometer, och 50 mark för hvarje kilometer deröfver. I Schweiz, som kom $1\frac{1}{2}$ år senare med statens öfvertagande af telefonväsendet, ansåg man sig kunna sätta lägre afgifter. Dessa bestämdes nämligen der till 150 francs för de två första kilometerna och 50 francs för hvarje kilometer deröfver. Jag torde få begagna detta ögonblick för att göra en jmförelse mellan dessa nu nämnda afgifter och vårt svenska telegrafverks fordringar för dylika anläggningars utförande. Nämnde verk fordrar 80 kronor för de 2 första och 20 kronor för hvarje öfverskjutande kilometer. Herrarne behagade då finna, hvilken högst väsentlig skilnad förefinnes i vilkor, som i det fallet blifvit af svenska telegrafverket uppställda, emot de ofvannämnda i Schweiz och Tyskland.

I öfriga länder ansåg man, att statens telegrafverk visserligen skulle sysselsätta sig med telefonanläggningar, men icke uteslutande taga dem om hand, utan öfverlemna detta till den enskilda företagsamheten. För rätten att göra dylika anläggningar hafva regeringarne bestämt vilkor. Jag har fått fullständig del af sådana koncessionsvilkor, som genom regeringsdecret blifvit bestämda i åtskilliga länder: Belgien, Frankrike, Italien, Spanien och Österrike. Det kan naturligtvis icke falla mig in att trötta den ärade Kammaren med en redogörelse för dessa koncessioner, men jag torde dock få med några ord redogöra för hufvudgrunderna, på det herrarne må kunna finna, att de vilkor, på hvilka enskilde kunna göra telefonanläggningar, i Sverige äro ojemförligt mycket lindrigare än i något annat land. Jag skulle därför bedja att få nämna några ord om hufvudgrunderna för koncessionerna i ett af dessa många länder, och jag väljer dervid företrädesvis Belgien dels därför, att dessa vilkor äro de, som senast blifvit framställda, nämligen under det sistförflutna året, dels därför, att dessa koncessionsvilkor i själfva verket äro de billigaste af alla, hvarom jag varit i tillfälle att taga kännedom. Regeringen beviljar i Belgien koncession på en bestämd tid af högst 25 år, och koncessionen innefattar icke

något uteslutande privilegium för koncessionären. Efter koncessions-tidens utgång blir staten egare till ledningen utan att därför behöfva lemna någon ersättning till koncessionsinnehafvaren.

Staten är äfven berättigad att efter 10:de året inlösa telefontätet och öfvertaga koncessionärens rättigheter gent emot abonnenterne. Vid sådan inlösen erhåller koncessionären för den tid, som återstår af koncessionen, en årlig ränta, motsvarande medelbeloppet af nettovinsten under de tre sista åren, ökad med 15 procent såsom premie.

Koncessionären får icke sätta abonnenternes årsavgifter högre än till 250 francs för ledning inom 3 kilometers afstånd från telefontätets centralstation med tillägg af 50 francs för hvarje kilometer derutöfver.

På telefonbyråar, öppna för allmänheten, får taxan icke sättas högre än 50 centimer för 10 minuters samtal. Abonnenter erlägga ingen afgift, då de begagna dessa byråar.

Det åligger koncessionären att, då regeringen sådant fordrar, förändra ett i luften anlagdt telefontät till underjordiskt. I sådant fall har dock koncessionären rättighet att höja abonentavgifterna med 50 francs.

Koncessionären erlägger till staten en årlig afgift af 5 francs för hvarje abonnent samt dessutom 50 francs för hvarje offentlig telefonbyrå.

För öfrigt innehåller koncessionsdekretet en mängd detaljerade bestämmelser rörande statens rätt att genom vederbörlig myndighet öfvervaka telefonanläggningarne, meddela föreskrift om förändringar deri, granska räkenskaperna, bötfälla för underlåtenhet att fullgöra gifna föreskrifter o. s. v.

Det är, som jag hade den äran nämna, de senast fastställda villkoren för koncessioner till telefonanläggningar, och med dessa villkor har allmänheten funnit sig tillfredsställd. Som herrarne hehagade finna, äro de högst väsentligt drygare än de, som förekomma hos oss och som från statens sida icke äro några villkor, ty i Sverige är telefonväsendet fullkomligt fritt. Jag vågar påstå, att det hos oss icke finnes någon inskränkning i afseende på enskild mans rätt att anlägga telefonledningar med undantag deraf, att han icke härvid får beträda sådan mark, på hvilken han icke har att göra. Således måste det förekomma ganska märkvärdigt, att vid sådant förhållande det kunnat talas om, att telefonväsendets utveckling i Sverige på något verksamt sätt skulle vara hindradt från statens sida; tvärtom är det till den grad fritt och lösgifvet, att det till och med väcker en viss förvåning inom andra länder. Derpå har jag skriftliga bevis.

Det är naturligt, att åtgärder från statsmakternas sida att betrygga telegrafverket mot en obehörig konkurrens hafva varit föranledda af omsorg om att dessa telegrafverk skulle »bära sig», som man säger. Om nu sådana åtgärder måst vidtagas i andra länder, som äro så ojemförligt mycket gynsamare ställda i afseende på sin telegrafiska verksamhet än Sverige, må man väl säga, att det synes som om det

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

vore af högsta behof påkalladt, att äfven i vårt land åtgärder i det afseendet blefve vidtagna, men, såsom jag hade äran yttra redan vid föregående tillfälle, då jag hade mitt första anförande i denna fråga, är det uppenbart, att regeringen, då den icke velat i det afseendet lyssna till telegrafstyrelsens framställning om en lagstiftning i ämnet i hufvudsaklig öfverensstämmelse eller åtminstone i någon likhet med hvad i andra länder blifvit stadgadt, hade ett öppet öga för hvad man här i Sverige fordrade för frihet i jämförelse med hvad man nöjde sig med i andra länder. Den författning, som nu blifvit klandrad och hvilken man söker att på ett indirekt sätt rubba, att icke säga upphäfva, innebär i själfva verket icke något som helst hinder för den enskilde företagsamheten att täfla och konkurrera med statens telegrafverk. I det afseendet anhåller jag blott att få anföra ett par exempel. Kort innan denna författning utfärdades, uppstod fråga om telefonförbindelse mellan Stockholm och Södertelje. Ombud för den i Södertelje bildade telefonföreningen begärde af telegrafstyrelsen att få en sådan förbindelse åvägabragt genom telegrafverkets försorg och anhöll till en början att få veta, på hvilka vilkor telegrafverket skulle vilja upprätta en sådan förbindelse mellan Södertelje telegrafstation samt Stockholm och dess telefontät. — Jag begagnar tillfället att upplysa, att telegrafverket icke inskränker telefonförbindelsen ensamt till telegrafstationen, då fråga är om orter, der det finnes telefontät. — På grund af denna framställning från delegerade för Södertelje hade beräkningar rörande de vilkor, på hvilka telegrafverket skulle kunna utföra en sådan förbindelse, uppgjorts, och jag sökte dervid att komma till det möjligast billiga för abonnenterne. Det var naturligt, att telegrafstyrelsen härvid måste taga hänsyn till att telegrafverket skulle få ersättning ej blott för de kostnader en sådan förbindelse skulle medföra utan äfven för den minskning i telegrafkorrespondens, som denna telefonförbindelse kunde föranleda, och jag ber herrarne fästa uppmärksamheten derpå, att när telegrafverket skall konkurrera med enskilde inträffar det ogynsamma förhållandet, att telegrafstyrelsen måste taga hänsyn till hvad den förlorar i telegraminkomst. Emellertid ledde dessa beräkningar till det resultat, att Södertelje fick anbud att få sin telefonförbindelse med Stockholm åvägabragt genom telegrafverket emot en afgift af 125 kronor för hvarje abonnent, under förutsättning att minst 40 abonnenter tecknade sig. Jag hemställer, om en sådan afgift kan anses oskäligen eller obillig. Då emellertid ombuden för Södertelje inkommit på underhandlingarnes väg, fullföljde de dessa på annat håll, och med den frihet, som tillkommer telefonanläggningar i detta land — hvilket jag vågar ännu en gång betona — lyckades de, derigenom att här i Stockholm finnas två konkurrerande telefonbolag, hvilka hvar för sig äro intresserade af att kunna sträcka ut sina förbindelser så långt som möjligt för att kunna befästa sin verksamhet och få större betydelse samt göra det för abonnenter fördelaktigare att tillhöra bolaget, lyckades de, säger jag, att med ett af dessa bolag

för billigare pris få sin förbindelse med Stockholm utförd, och telegrafstyrelsen hörde icke vidare af saken. Denna telefonförbindelse kom till stånd efter det den ifrågavarande författningen utfärdats, och jag är öfvertygad om att Konungens Befallningshafvande tillsett, att icke författningen blifvit på något sätt bruten genom denna telefonledning, och att således icke sådant område blifvit beträdd, som enligt denna författning icke får beträdas utan särskildt tillstånd. Detta är det ena exemplet, jag vill anföra såsom bevis på att författningen icke lägger hinder i vägen för att telefonväsendet må utveckla sig på ett för telegrafverket ganska betänkligt sätt i konkurrensväg.

Ett annat exempel skall jag också bedja att med ett par ord få vidröra. Det rör förhållandet på Gotland. Jag har en särskild anledning att beröra detta, emedan jag finner att i Andra Kammarens Tillfälliga Utskott, som behandlat denna sak, nämnts åtskilligt derom. Jag vill till en början omnämna, att Gotlands telegrafförbindelse med fastlandet är verkligen för telegrafverket bland de mest betyngande. Kabel är nedlagd, som kostar mycket, och stationerna på Gotland äro föga inbringande. Det finnes endast en enda station, som bär sina utgifter, och det är Visby. Mellan Visby och Slite, på afstånd af 38 kilometer från hvarandra, vid hvilka båda orter telegrafstationer äro inrättade, upprättades genom enskildt bolag, som till en början bestod af fem personer telefonförbindelse, och i Slite öppnades en telefonbyrå för allmänheten. Intressenterna i telefonbolagen hade förbundit sig att söka förmå så många som möjligt att begagna sig af denna byrå, på hvilken man emot en afgift af, som jag tror, 25 öre för 5 minuters samtal, fick meddela sig med Visby. Att denna telefonledning kom till stånd och öppnade sin verksamhet — detta skedde efter det den klandrade författningen utfärdats — hade för telegrafverket den påföljd, att telegramvexlingen mellan Visby och Slite minskades under de första månaderna med 80 procent, och denna minskning fortfor att tilltaga. Inom kort kommer telegrafkorrespondensen på de nu angifna orterna — jag glömde nemligen i fråga om Södertelje att säga, att telegrafkorrespondensen minskats redan under de första månaderna efter telefonförbindelsens upprättande med 45 procent, och att denna minskning för närvarande uppnått 60 procent — att icke lemna telegrafverket någon inkomst alls. Dessa exempel torde vara tillräckliga för att bevisa, huruledes den författning, hvarom nu är fråga, ingalunda innefattar något skydd för telegrafverket mot konkurrens, men den har i alla fall den stora fördelen med sig, att den gör att de enskilda bolagens företagsamhet blifver *något* hindrad, när det blifver fråga om mycket långa distanser. Vi komma ganska snart derhän, att telefonförbindelser kunna sträckas på långa afstånd, och då det blifver fråga om att anlägga telefonförbindelse mellan Stockholm och Göteborg, skülle det kunna blifva en briljant affärsspekulation för ett bolag att anlägga telefonförbindelse på statens landsvägar och utefter jernvägen, om icke denna författning lade hinder deremot, och

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

en sådan anläggning skulle kunna vara ganska ruinerande för telegrafverket. Detta verks finansiella ställning är nemligen icke så lysande, att detsamma kan tåla vid en sådan konkurrens utan risk för att icke kunna bära sig. Af de 174 statstelegrafstationer, som finnas inrättade, äro vid 126 utgifterna öfverstigande inkomsterna, och endast återstående 48 bära sig och lemna öfverskott. Deraf torde herrarne finna, att om det skulle lyckas för den enskilda spekulationen att tränga in och konkurrera med telegrafverket i fråga om de mest gifvande stationerna, skulle telegrafverket omöjligen kunna uppehållas utan betydligt tillskott från staten. I motionen heter det, bland annat, att om icke en station bär sig till följd af telefonkonkurrens från enskildes sida, är det icke vidare, än att man indrager en sådan station. Ja, det tyckes visserligen så, att telegrafverket på det viset skulle kunna hjälpa sig fram, men, mine herrar, det är en ganska betänklig sak att draga in telegrafstationer. Man må icke föreställa sig, att telefonförbindelser kunna gifva hvad telegrafförbindelserna erbjuda. Telefonförbindelserna äro ofta nog endast nyttiga för dem, som hafva dessa förbindelser så att säga i sin hand. Telegrafstationen står öppen för den stora allmänheten, och för öfrigt äro telegrafförbindelserna af en vida säkrare beskaffenhet än någonsin telefonförbindelserna kunna vara. Jag vill dermed icke påstå, att icke medelst telefonförbindelse man kan få fram sina meddelanden vida omständligare än genom ett telegram, men det blir ej så exakt, och för öfrigt känna alla, som haft att göra med telefoner, att rubbningar med afseende å dem ofta förekomma. De äro ganska nyckfylla och ofta är det svårt att få bort en sådan inträffad rubbning. Då det är fråga om långa distanser, är det icke så lätt att iordningställa feLEN på de enskilda telefonlinierna, som det ovilkorligen måste vara på telegraflinien. Dessutom saknar telefonlinien en utväg, som telegrafnätet eger, och den är, att när man icke kan komma fram på den vanliga vägen, går man en annan och kommer fram med telegrammet, äfven om dervid en stor omväg måste tagas. I hvarje fall är det en ganska betänklig sak att indraga stationer. Telegrafstyrelsen har visserligen i det afseendet fått sig af Kongl. Maj:t förelagdt att göra anmälan, då till följd af den enskilda telefonverksamheten en sådan konkurrens uppstode, som blefve förlustbringande och till den grad minskade inkomsterna vid en station, att den icke bar sig, för att få stationen nedflyttad till en lägre klass eller också helt och hållet indragen. Naturligtvis måste man dock tänka sig väl före, innan man gifver en sträng tillämpning åt ett sådant sätt att förfara. Om man t. ex. med afseende på Gotland skulle göra detta, kunde det leda derhän — sedan, såsom det lär vara påtänkt, det enskilda telefont nätet i Visby blifvit utsträckt till Ronehamn och Klintehamn, och Visby telegrafkorrespondens sålunda väsentligt inskränkt — att äfven Visby station blefve indragen, och sålunda hela den telegrafiska förbindelsen med Gotland afbruten. Det vore icke förlust utan tvärtom vinst för telegrafverket att afbryta denna förbin-

delse, i synnerhet om man betänker, att om några år telegrafverket måste nedläggas en ny kabel, hvilket medför en utgift på omkring 200,000 kronor.

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

En ärad talare har erinrat derom, att telefonväsendet inom Sverige haft vida större framgång än i andra länder, der staten tagit det om hand. Må hända har jag missförstått den ärade talarens uppgifter, att i Wien, Paris och London staten anordnat dessa förbindelser. Rätta förhållandet är, att staten hade monopol på dem och lemnade koncessioner till enskilde att anlägga dem. Det är, såsom förut blifvit nämnt, endast i Tyskland och Schweiz, som staten ensam ombesörjer anläggningarna. Emellertid är det mig ett stort nöje att taga fasta på detta erkännande från den ärade utskottsledamotens sida, och jag ber att få komplettera detsamma med några uppgifter om det svenska telefonväsendets utveckling.

Härom har jag inhemtat den upplysning, att å icke mindre än 69 orter, der telegrafstationer finnas inrättade, äro anlagda enskilda telefnät med tillsammans 6,120 abonnenter och en sammanlagd längd af ledningar af 5,950 kilometer. Om man härtill lägger telegrafverkets telefonförbindelser, som äro utförda på 23 orter, hvarest finnas tillsammans omkring 500 abonnenter, och hvilkas ledningar uppgå till en längd af tillhoppa 910 kilometer, befinnes det, att på icke mindre än 90 orter, hvarest statstelegrafstationer äro inrättade, redan blifvit anlagda telefonförbindelser med öfver 6,600 abonnenter och nära 7,000 kilometer ledningar. Dessa uppgifter röra endast sådana orter, der telegrafstationer finnas. Utom dessa finnes en ganska betydlig mängd andra, om hvilka jag dock icke kunnat erhålla fullständiga upplysningar och fullkomligt noggranna uppgifter.

Det finnes icke något land, der telefonväsendet tagit en så hastig fart och erhållit en så snabb utveckling som i vårt land, om man tager i betraktande folkmängden och affärsrörelsen. Lika med den ärade motionären, tror jag att detta har sin grund deri, att telefonväsendet blifvit så fritt. Men hvarför klagas man då? Hvarför kan man icke erkänna detta? Hvarför skall man då begära ytterligare uppoffringar och eftergifter till stort men för staten eller telegrafverket, i stället för att finna sig i och erkänna de förhållanden, som existera?

Med afseende å det anspråk, som synes mig ligga under den af Utskottet föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t om åvägbringande af telefonanläggningar på de billigaste vilkor, förefaller det mig, att detta anspråk innefattar, att de enskildes intresse i detta afseende skulle sättas framför statens intresse. Jag vet icke, om en sådan åsigt kan vara riktig. Mig synes det, som om den icke vore det. Om man jemför nu förevarande fall med ett likartadt förhållande, der enskilde skulle förhandla med hvarandra, kan man ju taga alldeles för gifvet, att om en enskild person vore delegare i ett telefonbolag, skulle han icke vilja upplåta sin mark eller sina tak till telefon-

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

anläggningar af ett konkurrerande bolag, som försökte utvidga sig på hans eget bolags bekostnad. Det är ju alldeles naturligt, att hvad som i det afseendet gäller för den enskilde måste i ännu högre grad gälla för staten, och att således anspråket på, att staten skall upplåta sina marker, jernvägar och landsvägar, för att enskilde skola kunna få sina telefonanläggningar till billigaste pris, är temligen obefogadt.

En annan sak vore det, om dessa enskilda telefonanläggningar skulle alldeles omöjliggöras, derest de ej finge ske på den mark författningen afser. Men den frågan har ingalunda förekommit; och mig veterligen har ingen telefonanläggning blifvit omöjliggjord derigenom, att den icke omhuldats af staten medelst upplåtande af dess allmänna vägar för anläggningen. Möjligt är att någon anläggning derigenom fördyrats, men detta synes mig icke vara af den vikt och betydelse, att staten behöfver på något sätt dertill taga hänsyn, eller författningen i något afseende skrufvas och förändras.

Med afseende å hvad här blifvit nämnt om, att någon mannamån vid beviljandet eller nekandet af tillstånd skulle blifvit begången, får jag säga, att sådant är mig alldeles fullkomligt främmande; och det borde icke vara det, om något sådant skulle hafva förekommit, då alla ansökningar i sådant syfte, som hittills blifvit ingifna, varit föremål för utlåtande från Telegrafstyrelsens sida. Jag vågar påstå, att dervid den noggrannaste pröfning af förhållandena egt rum, och att icke ett spår af mannamån der vid lag egt rum.

Jag är glad öfver att jag icke har många ord att tillägga, ty jag fruktar, att jag redan allt för länge upptagit den ärade Kammarens tid. Det är likväl en sak, som jag icke kan med tystnad förbigå, därför att den i Utskottets betänkande spelar en hufvudrol. Här har alltför ofta klagats öfver, att utskottsbetänkanden icke innehållit tillräcklig utredning, och det skulle icke anstå mig att komma med någon klagan i detta afseende, ehuru det väl är möjligt, att den icke skulle vara alldeles obefogad, ty i detta utskottsbetänkande saknas egentligen alla upplysningar om de förhållanden, som möjligtvis kunnat gifva anledning till den författning, hvarom Utskottet yttrat sig. Det är nemligen först i en reservation af Herr Stråle, som man härom finner någon slags utredning. Deremot upptager utskottsbetänkandet en fråga, som egentligen endast utgör en del af den hufvudfråga, som nu är före. Det är frågan om telefonanläggningar på enskilda jernvägars område, om hvilken fråga jag fått ytterligare anledning att säga några ord, sedan den nu äfven blifvit af Utskottet vidrörd.

Det skulle på det högsta förvåna mig, om enskilda jernvägsbolag ansett sig hafva skäl att klaga öfver, att regeringen fordrar, att de i detta afseende skola ställa sig till efterrättelse samma föreskrifter som statens jernvägar. De enskilda jernvägarnes telegrafanläggningar hafva nemligen af staten omhuldats så, att de ståts i fullkomlig paritet med statens telegrafverk. De hafva samma rättigheter, (de uppbära samma andel af portot), men de hafva icke samma skyldigheter som detta.

De ombesörja allmänhetens korrespondens endast i den mån jernvägs-
trafiken sådant medgifver. De äro icke förbundna att hafva en sär-
skild, tekniskt utbildad personal, sådan som staten måste hafva, och
kunna därför erhålla denna personal till mycket billigare pris än sta-
ten. En stor del har, efter hvad jag tror, icke ens edsvurne tjänste-
män, hvilket väl icke i och för sig ökar kostnaden för personalen,
men dock så till vida medför svårigheter, att icke hvilken pojkvasker
som helst kan sättas att sköta apparaterna eller emottaga och afsända
telegram. De dela portot med telegrafverket, oaktadt telegrafverket
kan hafva att befordra telegrammet en ojemförligt längre vägsträcka.
Det kan synas mycket naturligt att så är förhållandet, men mig veter-
ligen hafva icke de enskilda jernvägarne fått denna fördel i andra
länder. Jag klagat icke deröfver, utan önskar tvärtom att de enskilda
jernvägs-telegrafinrättningarne deraf måtte hafva gagn och fördel. Det
ena kan ju få hjälpa upp det andra. Om de derigenom blifva mera
intresserade att skaffa telegramtillförsel, har telegrafverket sedan nytta
deraf. — På grund af hvad jag nu anført, anser jag emellertid de
enskilda jernvägarnes telegrafinrättningar stå i sådant förhållande till
statens telegrafverk, att dessa jernvägar icke hafva något skäl att klaga
öfver, att de ställts i paritet med statens jernvägar i afseende å skyl-
digheten att icke upplåta sin mark till telefonanläggningar.

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*
(Forts.)

Hvad som i utskottsbetänkandet finnes omnämndt om jernvägs-
trafiken och den konkurrens, som der förekommer, anser jag vara en
fråga, som alldeles icke berör den nu förevarande och som därför
icke behöfver upptagas till besvarande.

Till sist vill jag endast nämna några ord om, huru jag tänkt och
hoppats samt fortfarande önskar och hoppas, att telefonväsendet måtte
blifva utveckladt i vårt land. Det må gerna åtnjuta alla de friheter
det för närvarande eger och utbreda sig äfven i de få återstående stä-
der, som ännu icke hafva telefonförbindelser. Men min öfvertygelse
är, att den rätta utvecklingen för telefonväsendet och det, hvartill det
en gång skall komma, är dess förbindelse med telegrafväsendet, och
att, sedan den första ifvern för telefonanläggningar hunnit något lägga
sig, man skall inse, att telefoneringen bäst kan skötas af telegraf-
verket, hvarigenom man kan erhålla full visshet om att alla förbättringar,
som kunna göras, blifva vidtagna, liksom äfven sjelfva telegrafväsendet
deraf kan draga den största möjliga nytta.

Telegrafverket har ingalunda undandragit sig att sätta sig i för-
bindelse med de enskilda telefontät, som i flertalet städer förefinnas,
men telegrafstyrelsen har varit nödsakad att tänka på, att en sådan
förbindelse kan förorsaka en så stor tillökning af göromål å telegraf-
stationerna, då telegrammen skola tagas emot och skrivas ned af per-
sonalen i stället för att emottagas färdigskrifna, att personalen måste
ökas och således tjänstgöringen å stationerna förorsaka större kostna-
der för telegrafverket. Styrelsen har därför också måst vara betänkt

Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.

(Forts.)

på, att taga någon liten ersättning af de enskilda telefonföreningarne för den tjänst, telegrafverket sålunda åt dem förrättar.

Jag ville önska, att jag tillräckligt lyckats framhålla, huru som telefonväsendet i vårt land i sjelfva verket är så fritt, som man biligtvis kan begära. Att vid tillämpningen af den författning, hvars betydelse man nu satt i fråga att på sätt och vis göra om intet, sådana hinder och svårigheter icke skola uppställas, att enskilda telefonanläggningar ej skulle kunna på ett eller annat sätt komma till stånd, derom är jag fullkomligt öfvertygad. Antingen kan telegrafverket på lika billiga villkor, som de enskilde kunna det, ombesörja anläggningarne, eller också medgifves de enskilde rättighet att, derest anläggningarne eljest omöjligen kunna komma till stånd, utföra dem å allmänna vägar eller annan allmän mark. Detta bekräftas deraf, att icke mindre än två tredjedelar af hittills i sådant syfte ingifna ansökningar blifvit beviljade. Vid sådant förhållande synes mig alldeles icke något behof förefinnas att göra den framställning till Kongl. Maj:t, som nu är ifrågasatt, helst jag uppriktigt får säga, att det förefaller mig icke vara med Riksdagens värdighet fullt öfverensstämmande att hos Kongl. Maj:t begära, att vid tillämpningen af författningen *hufvudsakligt* afseende skall fästas dervid, att telefonanläggningar må kunna komma till stånd på så billiga vikor som möjligt, d. v. s. att den enskildes intresse dervid skall gifvas främsta rummet, men statens intresse deremot få stå tillbaka.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, anser jag mig böra hos Herr vice Talmannen anhålla om proposition på afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Fossers reservation, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Rop hördes nu på proposition.

Herr von Baumgarten: Jag skall icke blifva mångordig, men då denna fråga blifvit hänvisad till ett Utskott, i hvilket jag haft den äran att blifva af Kammarern placerad, anhåller äfven jag att få yttra några ord i frågan. Först ber jag då att få förutskicka, att jag är en varm vän af landets industri och lifligt intresserar mig för dess utveckling och förkofran. Derföre kan jag icke heller anse lämpligt att, såsom genom Kongl. förordningen den 20 April 1883 skett, telegrafverket skall erhålla ett visst monopol på telefonledningars anläggande; ty, enligt min åsigt, måste det vara för den industriella affärsverksamheten och handeln af ganska stort intresse, att telefonanläggningarne fritt få utveckla sig. Vi lefva i en tid, då, som man säger, tid är penningar. Hvar och en, som aldrig så litet haft någon verksamhet vid en industriell anläggning, vet, att oupphörigen än ett och än ett annat förekommer, om hvilket det är nödvändigt att meddela sig med den ene eller andre. Finnas då icke lätta kommunikationsmedel, lider industrien ovilkorligen derpå.

Äfven ber jag att få fästa uppmärksamheten på att, då vi öppna våra portar för att utan hinder insläppa främmande länders industri, det måste vara synnerligen angeläget att underlätta och icke på något sätt hämma industrien i vårt eget land, om vi skola kunna med något hopp om framgång täfla med de främmande konkurrenterna.

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*
(Forts.)

Om telegrafstationerna sättas i förbindelse med telefonstationerna, tror jag icke telegrafverket skulle lida någon synnerligt stor förlust. Om deremot telegrafverket med en viss afvoghet uppträder mot telefonstationerna, är det gifvet, att telegrafverket icke kan uppsamla de telegram, som eljest möjligen skulle kunna tillföras det från telefonstationerna. Jag har tänkt mig, att telegraftrådsnätet skulle utgöra hufvudkanalerna, till hvilken telefontrådarna utgjorde bifloder, och att således telegrafverket af denna tillströmning snarare skulle vinna en ökad inkomst, än tillskyndas någon förlust. Det är visserligen möjligt, att en eller annan telegrafstation måste indragas, men på det hela taget tror jag knappast, att någon synnerlig minskning skulle ega rum. — Möjligen skulle detta kunna blifva fallet i fråga om poststationerna, om telefonförbindelser blefve allmänt utbredda i landet; men jag har icke hört postverkets ärade chef hafva något att invända mot telefonförbindelsernas utsträckning. — Staten bör väl se frågan från en generös och högsinnad synpunkt och icke nedtrycka industriella affärsmän för sin egen fördel, utan om någon skall förlora, bör det blifva staten och icke de enskilde.

Den ärade talaren sade, att intet hinder förefunnnes för telefonledningars anläggande i landet, utan att detta vore fullkomligt fritt för hvar och en. Men om så är, hvarför motsätter han sig då skrifvelsen till Kongl. Maj:t. Efter detta uttalande borde han kunna votera för Utskottets förslag, ty detta innehåller ju icke annat än hvad han sjelf här velat och är i sanning en ganska billig begäran.

Det måste äfven ihågkommas, att om staten förbehåller sig monopol på telefonanläggningarne, flere tjenstemän erfordras, hvilket måste göra telefoneringen dyrare för de enskilde. Derigenom blifva de enskilde beskattade till telegrafverkets förmån.

Då jag, på grund af hvad jag nu anfört, finner det icke vara lämpligt att staten gör svårigheter för telefonanläggningarne i landet, utan anser att dessa böra fritt få utveckla sig, anhåller jag vördsamt, att Kammarerna måtte bifalla Utskottets förslag.

Herr Wallenberg:

Herr Hasselrot: Jag skall bedja att få säga endast några få ord. Jag är uppkallad af ett yttrande från en talare på vesterbotensbänken. Han sade nemligen, att förevarande utlåtande icke vore tillräckligt fullständigt affattadt af Utskottet. I egenskap af ledamot af detta Utskott är visserligen ingen villigare än jag att erkänna detta; men jag hoppas att, derest den ärade representanten sjelf blifver invald

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

(Forts.)

i ett Tillfälligt Utskott, som har att behandla många och olikartade frågor, utan hjälp af något kansli vid utarbetningen af sina betänkan- den, dem Utskottet sjelf får uppsätta, då, såsom sagdt, hoppas jag, det hans omdöme skall blifva mindre strängt.

Då jag nu har ordet, kan jag likväl icke underlåta att bemöta ett yttrande, som fäldes af en ärad representant på östgötabänken emot mitt första anförande. Denne representant sade, att den första fråga, som nu vore att afse, vore den, huru vida telefonen verkligen vore af så stor nytta för industri och näringar; men detta är nu, så vidt jag förstår, ingalunda den första frågan i detta ärende, ty derom torde man nemligen vara alldeles ense.

Så vidt jag har kunnat finna, föreligga här två frågor, den första, huru vida den af motionären åberopade Kongl. förordningen af år 1883 är olämplig eller icke; och den andra frågan, huru vida denna förordning blifvit mer eller mindre väl tillämpad.

Hvad den första frågan angår, sade den ärade talaren, att motio- nen mottagits med blandade känslor af bekymmer och harm. Denna förordning innehåller nu, att, då man vill anlägga telefonledningar öfver kronans mark eller allmän landsväg, Kongl. Maj:ts tillstånd dertill erfor- dras. Jag frågar nu, hvad vilja herrarne? Är det meningen, att man skall få anlägga sådana ledningar fritt, utan tillstånd, öfver allt i lan- det? Det kan väl dock icke vara herrarnes mening. Den återstående frågan blir då, huru vida förordningen blifvit mindre väl tillämpad. Jag har hört sägas, att så vore förhållandet, men några faktiska upp- gifter derom hafva icke kommit mig till del. Jag har fullt förtroende till regeringen, att så icke varit fallet; och då, såsom man sagt mig, af alla inkomna ansökningar om uppsättande af sådana ledningar två tredjedelar bifallits och endast en tredjedel afslagits, så må jag säga, att, med den om också ringa kännedom jag eger om den här i landet befintliga benägenheten att omfatta allt nytt, jag är förvissad om att, då två tredjedelar af ansökningarne bifallits, allt hvad som i den vägen varit nyttigt också lemnats framgång.

Det lär icke kunna bestridas, att icke de ordalag, som Utskot- tet föreslagit i skrifvelsen, indirekt innebära ett klander mot regerin- gen och en antydan om, att ett annat förfarande borde i dessa afse- enden vidtagas, än hvad hittills skett. Ty är det förra förfarandet riktigt, då behöfves ju icke denna skrifvelse, och det är endast under förutsättning, att det förra förfarandet varit klandervärdt, som Första Kammaren kan bifalla densamma. På grund af hvad jag i frågan anført, yrkar jag afslag å föreliggande förslag.

Talrika rop på proposition framträngde vid slutet af detta anfö- rande.

Herr Stjernspetz: Den siste ärade talaren anförde följande:
»Är det rimligt, att enskilda telefonbolag skola hafva rättighet att

utan tillstånd anlägga telefonledningar öfver kronans mark?» Jag erkänner gerna, att det dertill må erfordras särskildt tillstånd, men då måste detta tillstånds beviljande väl också böra grunda sig ensamt på den förlust eller skada, som anläggningen möjligen kan förorsaka denna kronans mark. Men icke må väl telegrafverket få komma och sätta sig emellan och säga: »denna telefonledning kan möjligen skada telegrafverkets intressen, och därför skola vi söka en förevändning att afslå densamma.»

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.
(Forts.)*

Utskottets föreliggande förslag gör ej den ringaste inskränkning i Kongl. Maj:ts pröfningsrätt rörande hvarje skada å allmän eller enskild egendom, som genom en telefonanläggning kan förorsakas. Att sådan skada skall ersättas, faller alldeles af sig sjelf.

Det är känt, att telefonledningarne här i Sverige vunnet ett hastigare och större insteg emot i andra länder. Orsaken härtill är mycket naturlig, och vi kunna ingalunda, såsom den förste talaren framhöll, jemföras med vare sig Belgien, Schweiz eller Tyskland, utaf det enkla skäl, att dessa länder förut äro så tätt genomväfda af jernvägar och telegraflinier, att behofvet af telefoner derstädes naturligtvis är mycket mindre. Vi veta, att Belgien på ett område, som är två gånger så stort som Skåne, har en befolkning, som är större än hela Sveriges. Detta gör naturligen också, att ett mycket tätt nät af alla slags samfärdsmedel redan der förefinnes. Om större telefonbolag på landsbygden der uppstå, så är det icke af något trängande behof för industri och näringar utan väsentligast för att täfla med förut bestående telegrafverk.

Här i Sverige åter, der befolkningen är så gles och befintliga telegrafledningar i följd deraf äfven glesa, här förefinnes ett mycket stort behof för allmänheten och alla våra näringar att kunna få tillfälle att meddela sig med de stora handelsplatserna och med jernvägsstationerna; och det är derföre af största vigt, att dessa anläggningar få fritt utveckla sig, hvilken utveckling, *i och för sig sjelf*, kommer att utgöra ett stort allmänt fosterländskt intresse, *vida större* än frågan om en eller annan mindre telegrafstations vara eller icke vara.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde Herr vice Talmannen, som öfvertagit ledningen af handlingarna, propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till Utskottets hemställan, sig finna denna proposition besvarad med öfvervägande ja.

Herr *Hasselrot* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

*Angående
vilkoren för
enskilda tele-
fonledningars
uppsättande.*

Den, som bifaller Första Kammarrens Tillfälliga Utskotts Utlåtande
N:o 10, röstar

Ja;

(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej,

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51;

Nej—32.

Jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § Riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af Herr vice Talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag blifvit första gången bordlagda, skulle sättas främst bland betänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
